

Technische nota

Werkbaar werk in sectoren: zelfstandige
ondernemers 2010

Indicatoren voor de kwaliteit van de arbeid voor
zelfstandige ondernemers voor 3 sectoren 2010

Brussel, mei 2011

Technische nota's verstrekken bijkomende en gedetailleerde informatie uit de werkbaarheidsmonitor over een specifiek thema. Technische nota's zijn enkel op de website beschikbaar.

Meer resultaten van de werkbaarheidsmonitor zijn te raadplegen en downloaden op de website www.serv.be/werkbaarwerk

Inhoud

Inleiding	3
1. Gehanteerde methodologie en leeswijzer	4
2. Sectorprofiel bouwsector – zelfstandige ondernemers	8
2.1. De werkbaarheidsindicatoren bouwsector 2010.....	8
2.2. De risico-indicatoren bouwsector 2010	10
2.3. Evolutie werkbaarheidsindicatoren bouwsector 2004-2010.....	12
2.4. Evolutie risico-indicatoren bouwsector 2004-2010	13
3. Sectorprofiel handel – zelfstandige ondernemers	14
3.1. De werkbaarheidsindicatoren handel 2010	14
3.2. De risico-indicatoren handel 2010.....	16
3.3. Evolutie werkbaarheidsindicatoren handel 2004-2010	18
3.4. Evolutie risico-indicatoren handel 2004-2010.....	19
4. Sectorprofiel vrije beroepen - zelfstandige ondernemers	20
4.1. De werkbaarheidsindicatoren vrije beroepen 2010	20
4.2. De risico-indicatoren vrije beroepen 2010	22
4.3. De cijfers	22
4.4. Evolutie werkbaarheidsindicatoren vrije beroepen2004-2010	24
4.5. Evolutie risico-indicatoren vrije beroepen 2004-2010.....	24
Literatuurlijst	26

Inleiding

Deze technische nota rapporteert de resultaten van de meting van de Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2010 voor de zelfstandige ondernemers voor drie sectoren: de handel, de bouw en de vrije beroepen. De nota verstrekt aan de geïnteresseerde lezer de methodologische basis voor de sectorprofielen¹ die voor deze sectoren werden opge maakt. Centraal staat de evolutie van de vier werkbaarheidsindicatoren (psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans) en de vier risico-indicatoren (werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie, arbeidsomstandigheden).

Voorliggende nota is opgedeeld in vier hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk beschrijft de methodiek die voor de analyse van de individuele sectoren werd gehanteerd. In de drie andere hoofdstukken worden de werkbaarheids- en de risico-indicatoren voor respectievelijk de bouw, de handel en de vrije beroepen in kaart gebracht. De indicatoren worden telkens getoetst op hun afwijking met het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers. Per sector wordt ook een grafische overzicht gemaakt van de verschillen tussen 2007 en 2010.

---

¹ De sectorprofielen kan de lezer gratis downloaden op de website www.werkbaarwerk.be

1. Gehanteerde methodologie en leeswijzer

Voor een overzicht van de methodologie die voor de werkbaarheidsmonitor werd gehanteerd verwijzen we naar de methodologische nota (Bourdeaud'hui, R., 2010) en het informatiedossier: 'wat maakt werk werkbaar?' (Bourdeaud'hui, R., 2011) beschikbaar op de website www.werkbaarwerk.be.

In deze nota presenteren we het werkbaarheidsprofiel voor de Vlaamse zelfstandige ondernemers uit de bouwsector, de handel en de vrije beroepen op basis van vergelijking met de Vlaamse referentie voor de zelfstandige ondernemers². Enkel voor die sectoren beschikken we over voldoende waarnemingen (> 300) om een specifieke sectoranalyse te kunnen uitvoeren³.

Om sectoren te vergelijken op het vlak van werkbaarheids- en risico-indicatoren zetten we elke sector af tegen het (ongewogen) Vlaams gemiddelde⁴ voor de zelfstandige ondernemers. De gehanteerde techniek voor verschiltoetsing is gebaseerd op effect-coderingen, logistische regressie en de berekening van de bijhorende (Wald) chi-kwadraten. Deze procedure vermijdt cumulatie van fouten door herhaald afhankelijk toetsen, corrigeert voor sterk afwijkende indicatorscores voor omvangrijke sectoren (grote sectoren wegen niet meer dan kleine sectoren), garandeert correcte vergelijkingen en laat reële verschillen tussen de sectoren aan de oppervlakte komen⁵.

We presenteren de gegevens eerst in tabelvorm zoals beschreven in de leeswijzer in onderstaande tabel: voor elke sector wordt voor de vier werkbaarheidsindicatoren en de vier risico-indicatoren berekend welk aandeel van die deelpopulatie tot de niet problematische, tot de problematische en tot de acuut problematische groep behoort. Er wordt nagegaan of deze score afwijkt van het (ongewogen) Vlaams gemiddelde voor zelfstandige ondernemers. Wanneer de sectorscore afwijkt van dit gemiddelde (de gemeten percentageverschillen blijken statistisch significant ($\alpha=0,05$)), mogen we ervan uitgaan dat de sector een rol speelt in de risico's die werknemers lopen om al dan niet in de (acute) probleemgroep terecht te komen. De gegevens worden ook grafisch voorgesteld.

² De Vlaamse referentie voor de zelfstandige ondernemers is berekend op de resultaten van de werkbaarheidsmonitor voor zelfstandige ondernemers (n=2156) en omvat ondernemers uit alle sectoren.

³ In de aanbevelingen van het VIONA-expertenrapport blijven (Van Ruysseveldt, 2002) wordt een steekproefomvang van 300 eenheden als minimum voor de deelpopulaties vooropgesteld.

⁴ Voor de analyse werden de gegevens gegroepeerd naar 7 sectoren.

⁵ Omdat leermogelijkheden acuut problematisch in de bouw en de vrije beroepen niet voorkomt kan niet getoetst worden op de variatie in de afhankelijke variabele. Om dit probleem op te lossen werd voor die sectoren een fictieve waarneming toegevoegd met een minimale weegcoëfficiënt. Op die manier is het mogelijk ook voor deze risicofactor via de techniek van deviation na te gaan of de sector afwijkt van het gemiddelde.

Tabel 1 Leeswijzer werkbaarheidsprofiel sectoren (voorbeeld vrije beroepen)

De **niet-problematische** ('groen') en de **problematische** ('oranje') groep vormen samen de totale sectorpopulatie (voor psychische vermoeidheid bij zelfstandige ondernemers uit de vrije beroepen resp. 56,4% + 43,6% = 100%; N = 438)

Acuut problematisch ('rood') is een subgroep binnen de groep 'problematisch' maar het aandeel wordt berekend op de totale sectorpopulatie: 13,96% van het totaal aantal zelfstandige ondernemers uit de vrije beroepen (N = 438) behoort tot de groep 'psychische vermoeidheid acuut problematisch'

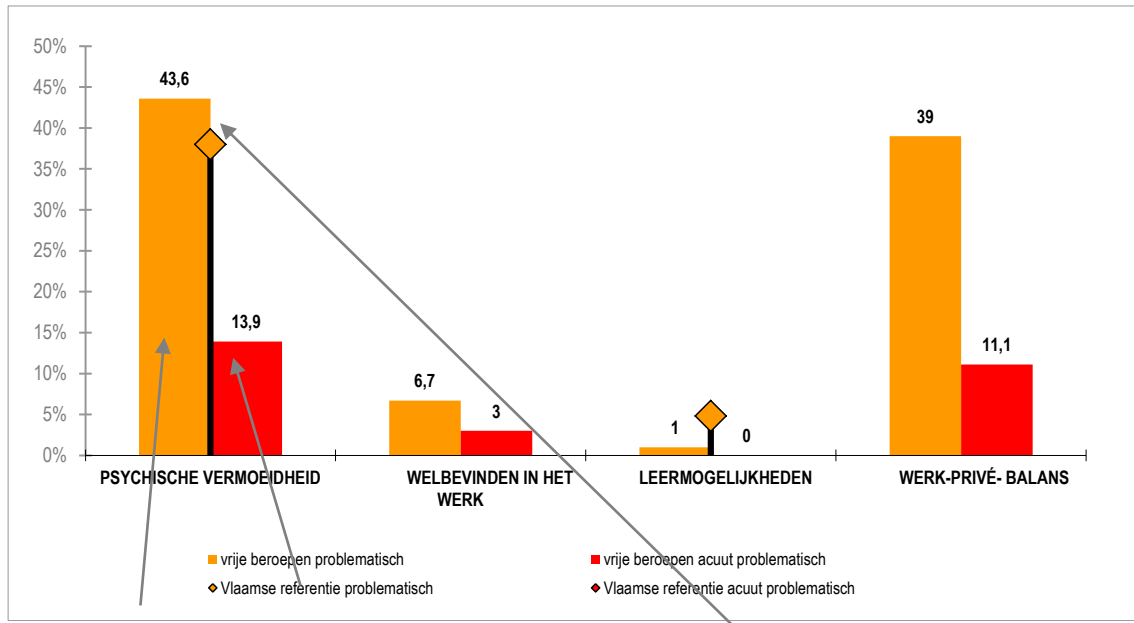
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
PSYCHISCH VERMOEIDHEID	N			
Vrije beroepen	438	56,4	43,6	13,9
Vlaamse referentie	2083	62,0	38,0	12,4
		chi ² = 6,957; p = 0,008		chi ² = 2,234; p = 0,135

Bij vergelijking van de groep 'problematisch' versus 'niet-problematisch' wordt voor psychische vermoeidheid **een significante** (Wald) chi² en dus een statistisch betekenisvol verschil vastgesteld tussen de vrije beroepen en het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers (p ≤ 0,05). De gegevens worden **vet** gedrukt als het verschil significant is.

Bij vergelijking van de groep 'acuut problematisch' versus 'niet-acuut problematisch' wordt **geen significante** (Wald) chi² en dus geen statistisch betekenisvol verschil vastgesteld tussen de vrije beroepen en het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers (p > 0,05). De gegevens worden **niet vet** gedrukt als het verschil niet significant is.

De bevindingen uit de bovenstaande tabel worden voor de verschillen met het Vlaamse gemiddelde ook grafisch voorgesteld. Onderstaande figuur geeft hiervoor de leeswijzer:

Figuur 1: Leeswijzer werkbaarheidsindicatoren 2010 (voorbeeld vrije beroepen)

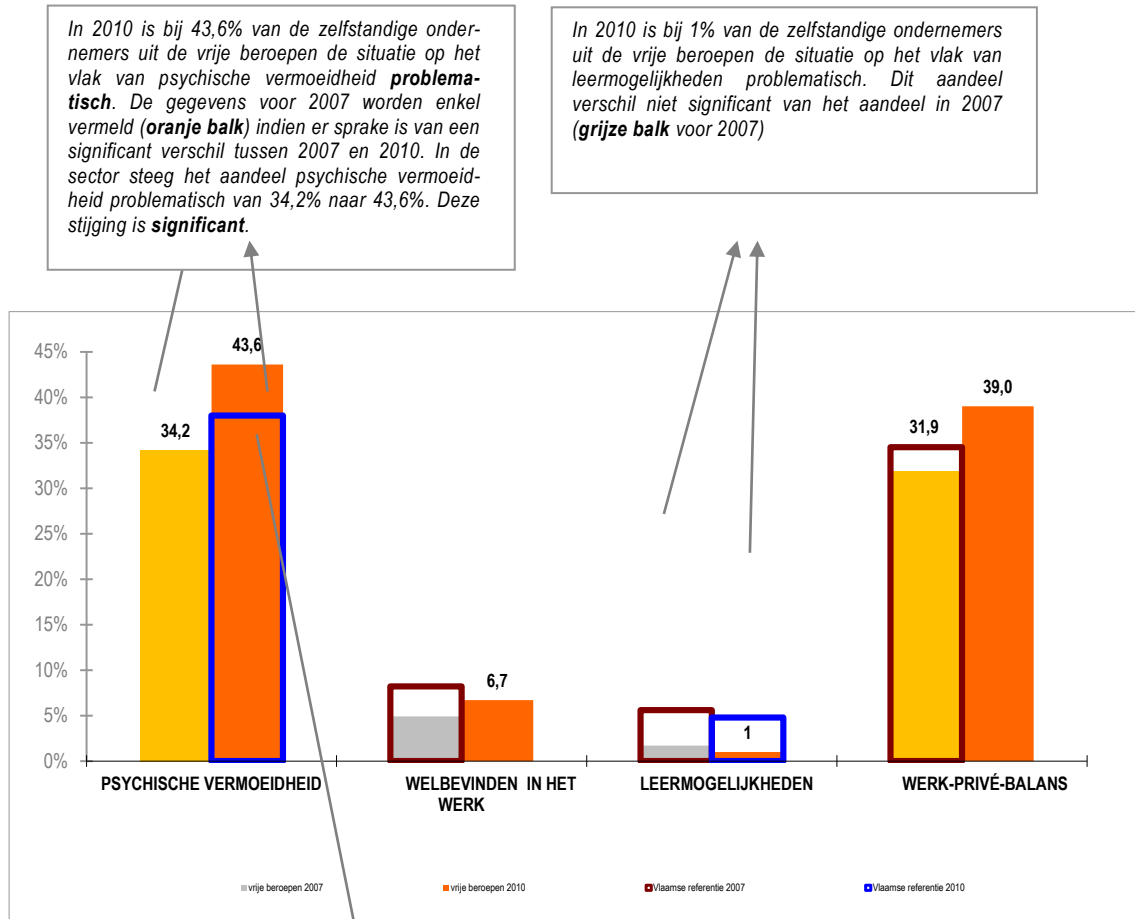

Bij 43,6% van de zelfstandige ondernemers vrije beroepen is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid **problematisch** en bij 13,9% is ze **acut problematisch**.

Deze vierhoek wijst op een **statistisch betekenisvol verschil** tussen de vrije beroepen en het Vlaams gemiddelde voor zelfstandige ondernemers ($p \leq 0,05$). Het aandeel problematisch ligt in de sector boven het Vlaamse referentiecijfer voor zelfstandige ondernemers. Met betrekking tot psychische vermoeidheid is er enkel een verschil voor het aandeel problematisch en niet voor het aandeel acut problematisch (geen rode vierhoek).

Voor iedere sector wordt een overzichtsgrafiek gemaakt waarin zowel de vergelijking 2007-2010 binnen de sector als de vergelijking met het referentiecijfer voor het betrokken jaar wordt voorgesteld. Onderstaande figuur is hiervoor de leeswijzer.

Figuur 2: Leeswijzer vergelijking werkbaarheidsindicatoren 2007-2010 (voorbeeld vrije beroepen)

In 2010 is bij 43,6% van de zelfstandige ondernemers uit de vrije beroepen de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid **problematisch**. De gegevens voor 2007 worden enkel vermeld (**oranje balk**) indien er sprake is van een significant verschil tussen 2007 en 2010. In de sector steeg het aandeel psychische vermoeidheid problematisch van 34,2% naar 43,6%. Deze stijging is **significant**.

In 2010 is bij 1% van de zelfstandige ondernemers uit de vrije beroepen de situatie op het vlak van leermogelijkheden **problematisch**. Dit aandeel verschil niet significant van het aandeel in 2007 (**grijze balk** voor 2007)

De **Vlaamse referentie** voor zelfstandige ondernemers wordt enkel weergegeven indien er een sprake is van een **significant verschil** tussen het aandeel problematisch in de sector en het Vlaamse gemiddelde. Voor de vrije beroepen is er voor psychische vermoeidheid het werk in 2010 sprake van een significant verschil met het Vlaamse gemiddelde. Dit was niet zo in 2007. Het aandeel problematisch ligt in 2010 voor de vrije beroepen hoger dan het Vlaamse gemiddelde.

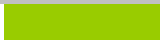

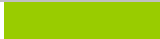

2. Sectorprofiel bouwsector – zelfstandige ondernemers

Het WBM-bestand 2010 bevat gegevens van 325 zelfstandige ondernemers uit de bouwsector. In de vragenlijst werd onder de hoofding 'bouw' expliciet aangegeven dat ook aanverwante sectoren zoals schrijnwerkerij, elektriciteit, sanitair en verwarming hieronder thuishoren.

2.1. De werkbaarheidsindicatoren bouwsector 2010

2.1.1. De cijfers

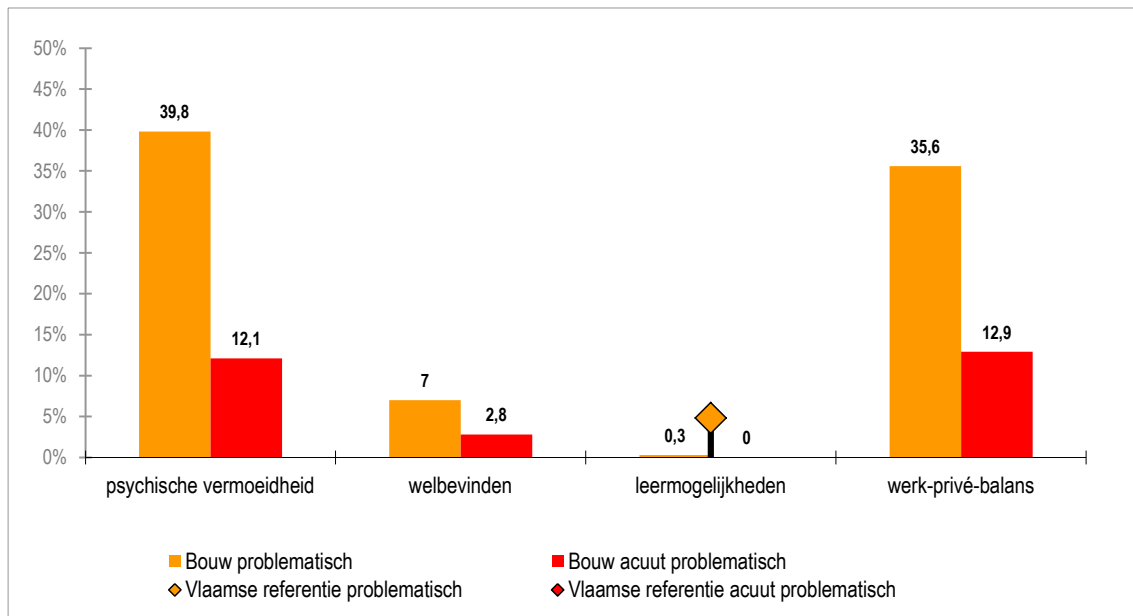
Tabel 2: Werkbaarheidsindicatoren bouw – zelfstandige ondernemers (2010)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N			
Bouw	314	60,2	39,8	12,1
Vlaamse referentie	2083	62,0	38,0	12,4
		chi ² = 0,862; p = 0,353		chi ² = 0,120; p = 0,730
WELBEVINDEN IN HET WERK	N			
Bouw	287	93,0	7,0	2,8
Vlaamse referentie	1932	91,8	8,2	3,0
		chi ² = 1,432; p = 0,231		chi ² = 0,292; p = 0,166
LEERMOGELIJKHEDEN	N			
Bouw	288	99,7	0,3	0,0
Vlaamse referentie	1932	95,2	4,8	1,2
		chi ² = 7,820; p = 0,005		chi ² = 1,916; p = 0,166
WERK-PRIVE-BALANS	N			
Bouw	317	64,4	35,6	12,9
Vlaamse referentie	2103	65,0	35,0	11,8
		chi ² = 0,006; p = 0,938		chi ² = 0,283; p = 0,595

2.1.2. Verschil bouwsector en Vlaams gemiddelde voor de werkbaarheidsindicatoren

Figuur 3 Werkbaarheidsindicatoren bouw – zelfstandige ondernemers (2010)

Voor de indicatorscores **psychische vermoeidheid**, **welbevinden** en **werk-privé-balans** zijn er in 2010 geen significante verschillen tussen de bouw en het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers:

- Voor 39,8% van de zelfstandige ondernemers uit de bouwsector is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress') en voor 12,1% is de situatie acuut problematisch ('acute werkstress').
- Voor 7% van de zelfstandige ondernemers uit de bouwsector is de situatie op het vlak van welbevinden problematisch ('motivatieproblemen') en voor 2,8% is ze acuut problematisch ('ernstige demotivatie').
- Voor 35,6% van de zelfstandige ondernemers uit de bouwsector is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie') en voor 12,9% is ze acuut problematisch ('acuut werk-privé-conflict').

Voor **leermogelijkheden** zijn er in 2010 wel significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers. Voor leermogelijkheden is de situatie in de bouwsector gunstiger voor de problematische groep.

- Bij 0,3% van de zelfstandige ondernemers uit de bouwsector is de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 4,8%. Een acuut problematische situatie ('geen leermogelijkheden') komt niet voor bij de zelfstandige ondernemers uit de bouwsector.

2.2. De risico-indicatoren bouwsector 2010

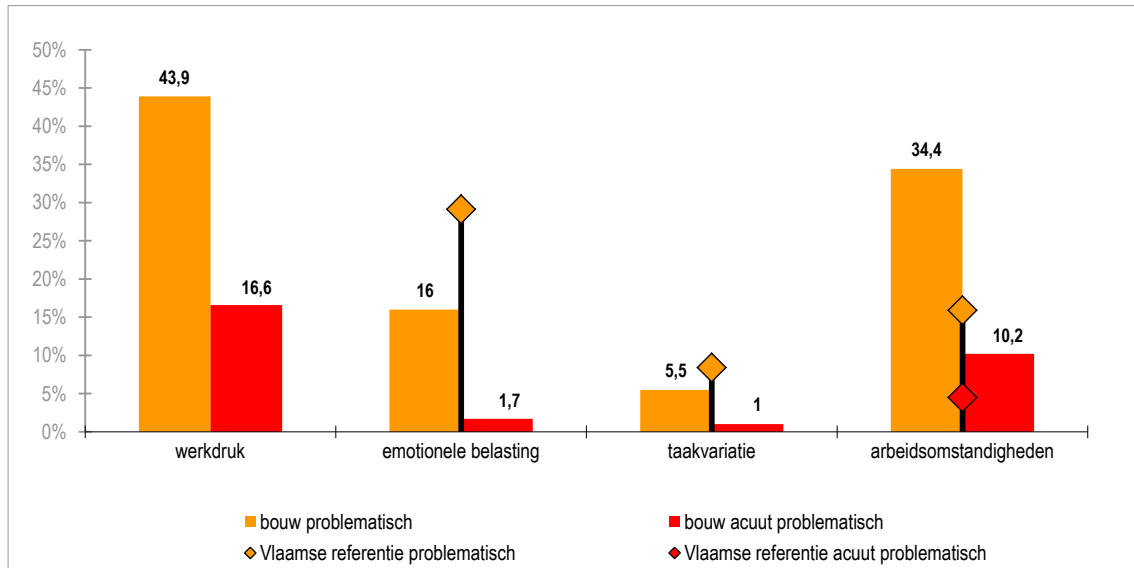
2.2.1. De cijfers

Tabel 3 Risico-indicatoren bouw – zelfstandige ondernemers (2010)

		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
WERKDRIJK	N			
Bouw	289	56,1	43,9	16,6
Vlaamse referentie	1944	57,8	42,2	16,3
		chi ² = 0,273; p = 0,602		chi ² = 0,051; p = 0,821
EMOTIONELE BELASTING	N			
Bouw	287	84,0	16,0	1,7
Vlaamse referentie	1940	70,9	29,1	4,9
		chi ² = 10,902; p = 0,001		chi ² = 2,393; p = 0,122
TAAKVARIATIE	N			
Bouw	290	94,5	5,5	1,0
Vlaamse referentie	1944	91,6	8,4	2,1
		chi ² = 5,177; p = 0,023		chi ² = 1,799; p = 0,180
ARBEIDSONMSTANDIGHEDEN	N			
Bouw	323	65,6	34,4	10,2
Vlaamse referentie	2137	84,1	15,9	4,5
		chi ² = 61,348; p = 0,000		chi ² = 18,180; p = 0,000

2.2.2. De verschil bouwsector en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2010

Figuur 4 Risico-indicatoren bouw – zelfstandige ondernemers (2010)

Voor **werkdruk** verschilt de bouwsector niet significant van het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers.

- Voor 43,9% van de zelfstandige ondernemers uit de bouwsector is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk') en voor 16,6% is ze acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk').

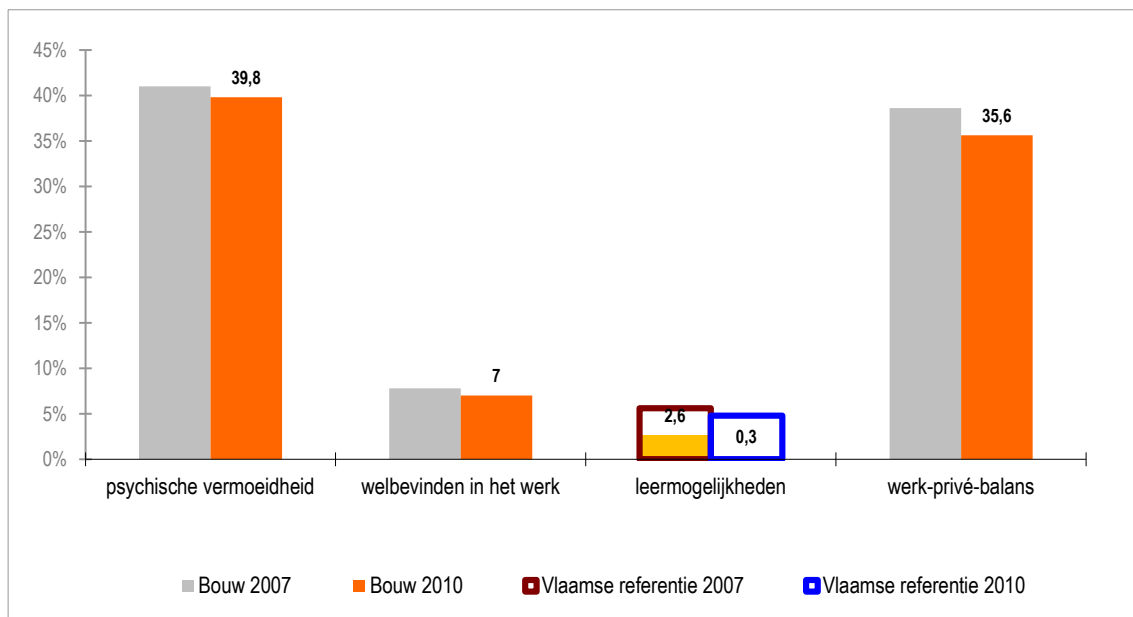
Voor de risico-indicatoren **emotionele belasting**, **taakvariatie** en **arbeidsomstandigheden** zien we wel significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers. De bouwsector laat voor emotionele belasting ('problematisch') en taakvariatie ('problematisch') gunstigere scores zien. Voor belastende arbeidsomstandigheden is het beeld omgekeerd.

- Bij 16 % van de zelfstandige ondernemers uit de bouwsector is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). De sectorscore ligt onder het Vlaamse referentiecijfer van 29,1%. Het aandeel 'acuut problematisch' ('extreem emotioneel belastend werk') verschilt niet significant van de Vlaamse gemiddelde, en ligt op 1,7%.
- Bij 5,5 % van de zelfstandige ondernemers uit de bouwsector is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit percentage is lager dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 8,4% ligt. Het aandeel 'acuut problematisch' ('extreem routinematig werk') verschilt niet significant van het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers, en ligt op 1%.
- Bij 34,4% van de zelfstandige ondernemers uit de bouwsector is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel is meer dan dubbel zo hoog als het Vlaamse referentiecijfer, dat op 15,9% ligt. Bij 10,2% van de zelfstandige ondernemers uit de

bouwsector is er sprake van een acut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel ligt meer dan dubbel zo hoog als het Vlaamse referentiecijfer met een aandeel van 4,5%.

2.3. Evolutie werkbaarheidsindicatoren bouwsector 2004-2010

Figuur 5 Evolutie werkbaarheidsindicatoren bouwsector – zelfstandige ondernemers (2007- 2010)

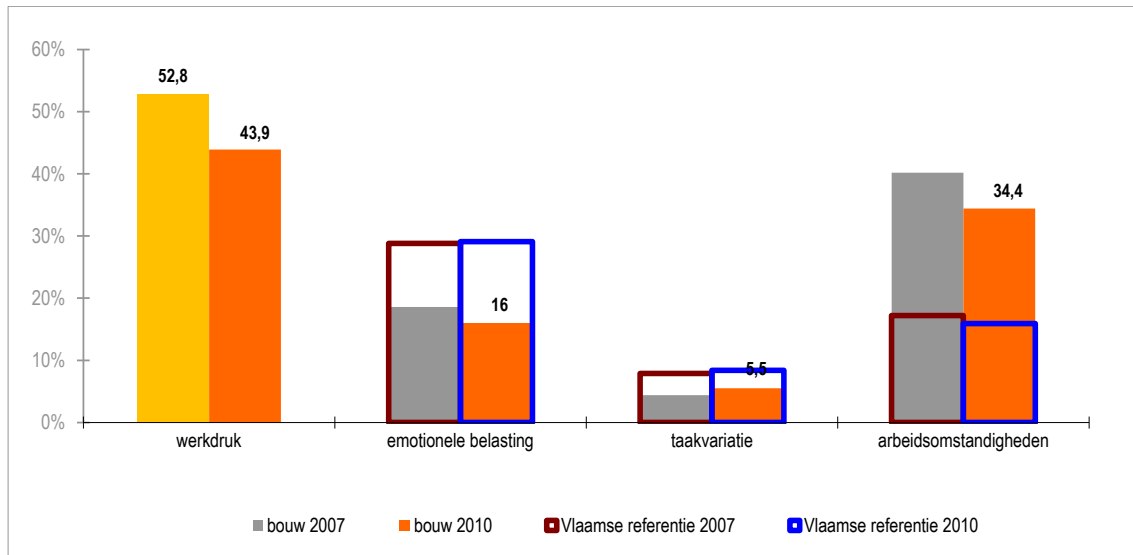

Voor leermogelijkheden is er in de bouwsector zelfstandige ondernemers sprake van een significante evolutie in de periode 2007-2010. Het aandeel leermogelijkheden problematisch daalt van 2,6% naar 0,3%.

In 2007 was het aandeel problematisch voor leermogelijkheden in de bouwsector lager dan het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers. In 2010 blijft dit zo.

2.4. Evolutie risico-indicatoren bouwsector 2004-2010

Figuur 6 Evolutie risico-indicatoren bouw – zelfstandige ondernemers (2007-2010)

Voor werkdruk is er in de bouwsector zelfstandige ondernemers sprake van een significante evolutie in de periode 2007-2010. Het aandeel werkdruk problematisch daalt van 52,8% naar 43,9%.

In 2007 was het aandeel problematisch voor emotionele belasting en taakvariatie lager dan het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers. Voor belastende arbeidsomstandigheden is het aandeel voor de bouwsector hoger. In 2010 blijft dit zo.

3. Sectorprofiel handel – zelfstandige ondernemers

Het WBM-bestand 2010 bevat gegevens van 393 zelfstandige ondernemers uit de handel. In de vragenlijst werd onder de hoofding 'handel' expliciet aangegeven dat ook groothandel, tussenhandel en kleinhandel (bv bakker, slager) hieronder thuishoren.

3.1. De werkbaarheidsindicatoren handel 2010

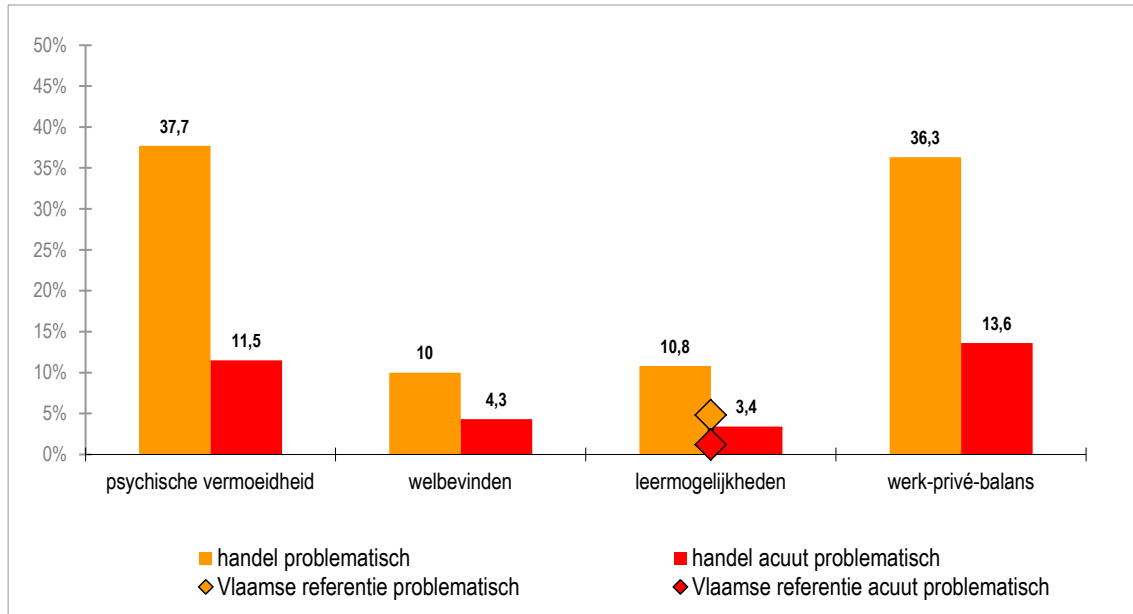
3.1.1. De cijfers

Tabel 4 Werkbaarheidsindicatoren handel – zelfstandige ondernemers (2010)

		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N			
Handel	382	62,3	37,7	11,5
Vlaamse referentie	2083	62,0	38,0	12,4
		chi ² = 0,021; p = 0,884		chi ² = 0,000; p = 0,983
WELBEVINDEN IN HET WERK	N			
Handel	351	90,0	10,0	4,3
Vlaamse referentie	1932	91,8	8,2	3,0
		chi ² = 0,543; p = 0,461		chi ² = 1,758; p = 0,185
LEERMOGELIJKHEDEN	N			
Handel	351	89,2	10,8	3,4
Vlaamse referentie	1932	95,2	4,8	1,2
		chi ² = 23,011; p = 0,000		chi ² = 8,915; p = 0,003
WERK-PRIVE-BALANS	N			
Handel	383	63,7	36,3	13,6
Vlaamse referentie	2103	65,0	35,0	11,8
		chi ² = 0,033; p = 0,856		chi ² = 0,901; p = 0,343

3.1.2. Verschil handel en Vlaams gemiddelde werkbaarheidsindicatoren

Figuur 7 Werkbaarheidsindicatoren handel – zelfstandige ondernemers (2010)

Voor de indicatorscores **psychische vermoeidheid**, **welbevinden in het werk**, en **werk-privé-balans** zijn er in 2010 geen significante verschillen tussen de handel en het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers:

- Voor 37,7% van de zelfstandige ondernemers uit de handel is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress') en voor 11,5% is de situatie acuut problematisch ('acute werkstress').
- Voor 10% van de zelfstandige ondernemers uit de handel is de situatie op het vlak van welbevinden ('motivatieproblemen') en voor 4,3% is ze acuut problematisch ('ernstige demotivatie').
- Voor 36,3% van de zelfstandige ondernemers uit de handel is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie') en voor 13,6% is ze acuut problematisch ('acuut werk-privé-conflict').

Voor **leermogelijkheden** zijn er in 2010 wel significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers. Voor leermogelijkheden is de situatie in de sector ongunstiger dan voor het Vlaams gemiddelde.

- Bij 10,8% van de zelfstandige ondernemers uit de handel is de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage ligt dubbel zo hoog dan het Vlaamse referentiecijfer van 4,8%. Een acuut problematische situatie ('geen leermogelijkheden') komt voor bij 3,4% van de zelfstandige ondernemers uit de handel. Ook hier ligt het aandeel hoger dan het Vlaamse referentiecijfer voor zelfstandige ondernemers dat op 1,2% ligt.

3.2. De risico-indicatoren handel 2010

3.2.1. De cijfers

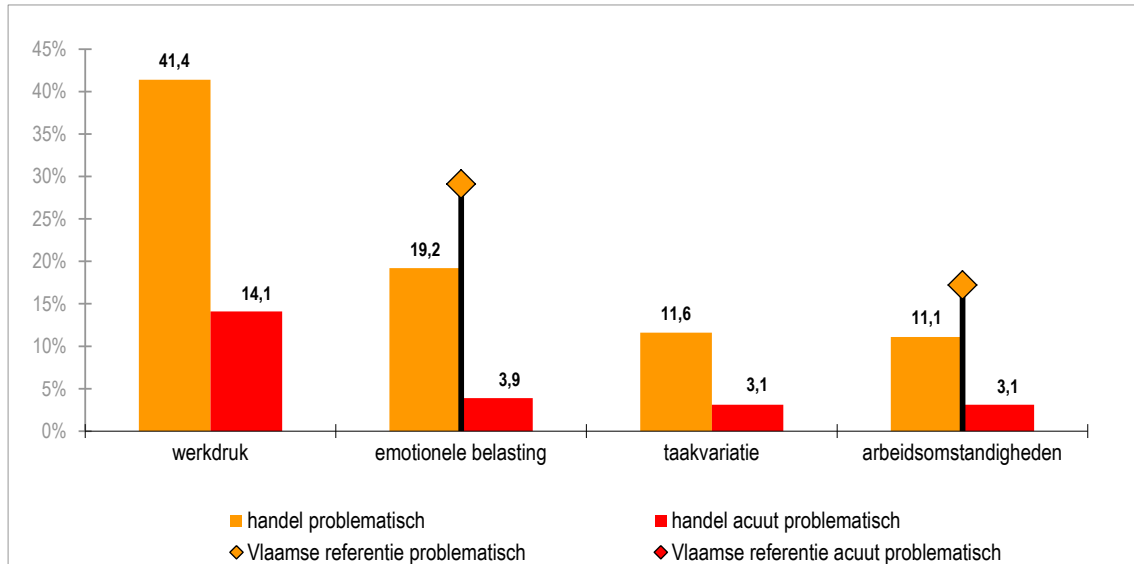
Tabel 5 Risico-indicatoren handel – zelfstandige ondernemers (2010))

			niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
			%	%	%
WERKDRUK	N				
Handel	355		58,6	41,4	14,1
Vlaamse referentie	1944		57,8	42,2	16,3
			chi ² = 0,168; p = 0,682		chi ² = 1,149; p = 0,284
EMOTIONELE BELASTING	N				
Handel	355		80,8	19,2	3,9
Vlaamse referentie	1940		70,9	29,1	4,9
			chi ² = 4,664; p = 0,031		chi ² = 0,401; p = 0,527
TAAKVARIATIE	N				
Handel	354		88,4	11,6	3,1
Vlaamse referentie	1944		91,6	8,4	2,1
			chi ² = 2,486; p = 0,115		chi ² = 1,606; p = 0,205
ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN	N				
Handel	389		88,9	11,1	3,1
Vlaamse referentie	2137		84,1	15,9	4,5
			chi ² = 9,920; p = 0,002		chi ² = 2,443; p = 0,118

3.2.2. Verschil handel en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2010

Figuur 8 Risico-indicatoren handel – zelfstandige ondernemers (2010)

Voor **werkdruk** en **taakvariatie** verschilt de handel niet significant van het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers.

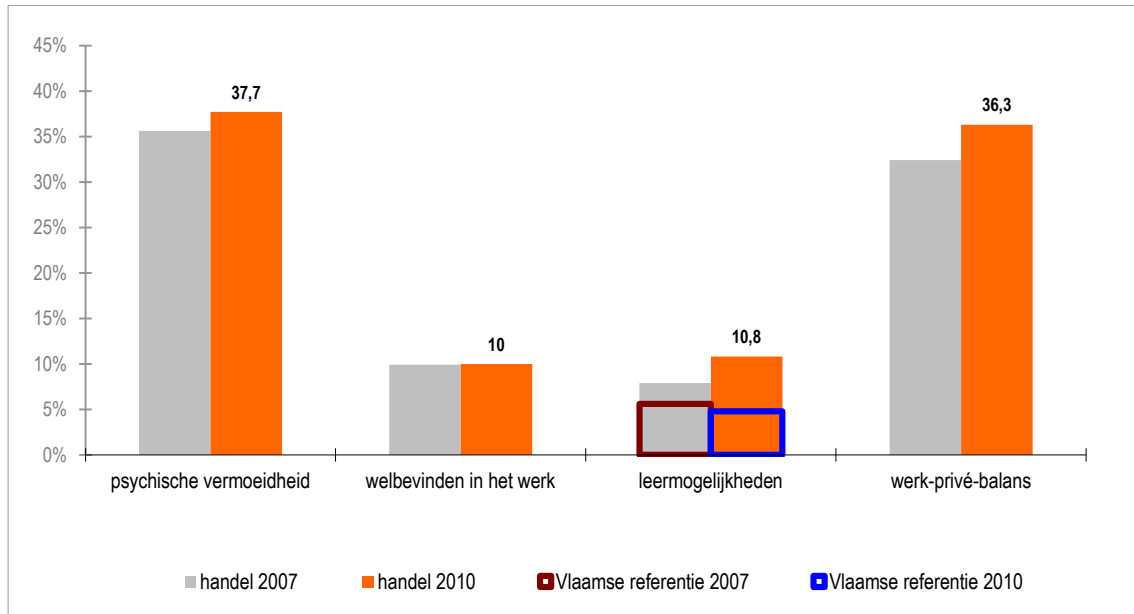
- Voor 41,4% van de zelfstandige ondernemers uit de handel is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk') en voor 14,1% is ze acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk').
- Bij 11,6 % van de zelfstandige ondernemers uit de handel is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk') en voor 3,1% is ze acuut problematisch.

Voor de risico-indicatoren **emotionele belasting** en **arbeidsomstandigheden** zien we wel significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers. De handel laat telkens gunstigere scores zien.

- Bij 19,2 % van de zelfstandige ondernemers uit de handel is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Dit aandeel ligt lager dan het Vlaams referentiecijfer dat op 29,1% ligt. Het aandeel 'acuut problematisch' ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 3,9%. Deze score wijkt niet af van het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers
- Bij 11,1% van de zelfstandige ondernemers uit de handel is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel ligt beduidend lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 15,9%. Bij 3,1% van de zelfstandige ondernemers uit de handel is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsomstandigheden'). Deze score wijkt niet af van het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers.

3.3. Evolutie werkbaarheidsindicatoren handel 2004-2010

Figuur 9 Evolutie werkbaarheidsindicatoren-indicatoren handel – zelfstandige ondernemers (2007- 2010)

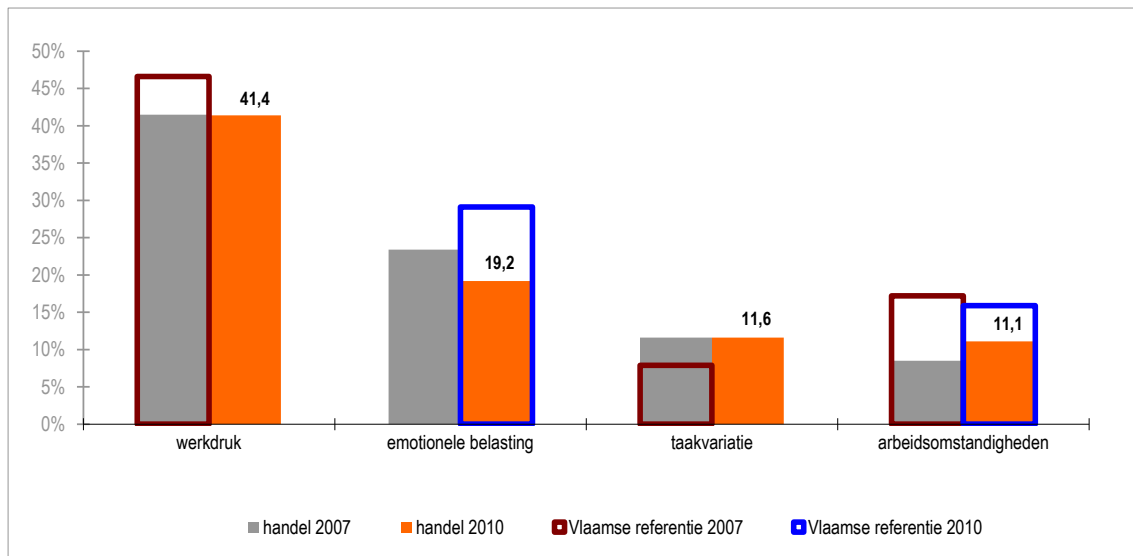

Voor geen van de vier werkbaarheidsindicatoren is er sprake van een significante evolutie in de periode 2007-2010.

In 2007 was het aandeel problematisch voor leermogelijkheden hoger dan het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers. In 2010 blijft dit zo.

3.4. Evolutie risico-indicatoren handel 2004-2010

Figuur 10 Evolutie risico-indicatoren problematisch handel – zelfstandige ondernemers (2007- 2010)

Voor geen van de vier risico-indicatoren is er sprake van een significante evolutie in de periode 2007-2010.

In 2007 was het aandeel problematisch voor werkdruk en belastende arbeidsomstandigheden lager dan het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers. Het aandeel problematisch voor taakvariatie was dan weer hoger. In 2010 zien we een verschil op het vlak van emotionele belasting en arbeidsomstandigheden. Voor beide indicatoren is het aandeel problematisch van de sector lager dan het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers.

4. Sectorprofiel vrije beroepen - zelfstandige ondernemers

Het WBM-bestand 2010 bevat gegevens van 446 zelfstandige ondernemers uit de vrije beroepen. In de vragenlijst werden onder de hoofding 'vrije beroepen' een aantal beroepen exemplarisch vermeld: apotheker, arts, accountant, notaris, architect.

4.1. De werkbaarheidsindicatoren vrije beroepen 2010

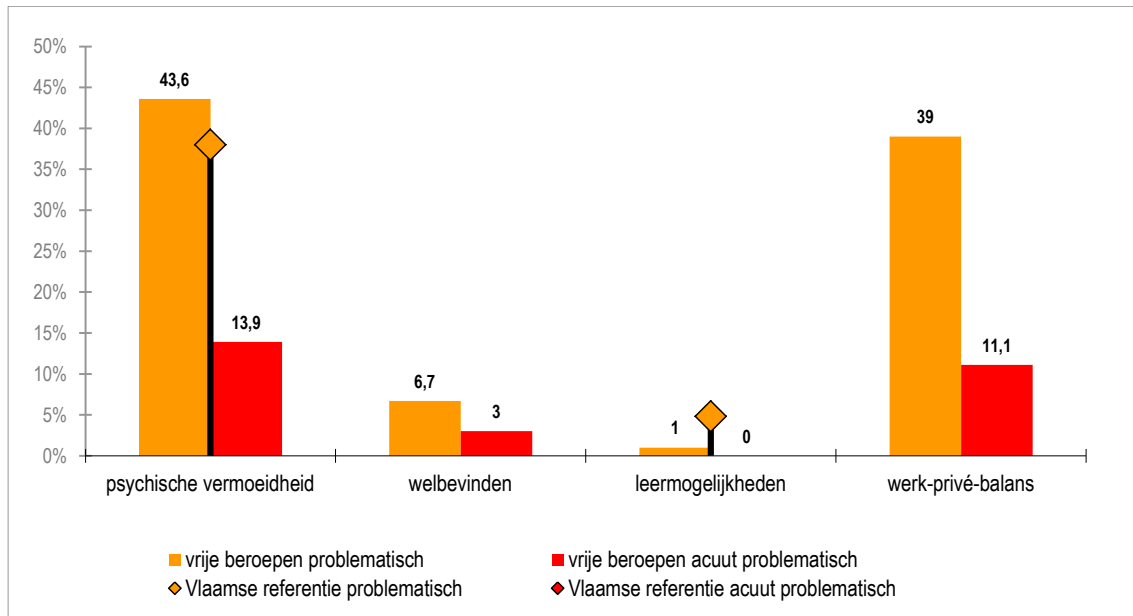
4.1.1. De cijfers

Tabel 6 Werkbaarheidsindicatoren vrije beroepen – zelfstandige ondernemers (2010)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
PSYCHISCHE VERMOEIDHEID	N			
Vrije beroepen	438	56,4	43,6	13,9
Vlaamse referentie	2083	62,0	38,0	12,4
		chi ² = 6,957; p = 0,008		chi ² = 2,234; p = 0,135
WELBEVINDEN IN HET WERK	N			
Vrije beroepen	401	93,3	6,7	3,6
Vlaamse referentie	1932	91,8	8,2	3,0
		chi ² = 2,370; p = 0,124		chi ² = 0,000; p = 0,993
LEERMOGELIJKHEDEN	N			
Vrije beroepen	400	99,0	1,0	0,0
Vlaamse referentie	1932	95,2	4,8	1,2
		chi ² = 8,607; p = 0,003		chi ² = 3,079; p = 0,079
WERK-PRIVE-BALANS	N			
Vrije beroepen	441	61,0	39,0	11,1
Vlaamse referentie	2103	65,0	35,0	11,8
		chi ² = 1,837; p = 0,175		chi ² = 0,315; p = 0,575

4.1.2. Verschil vrije beroepen en Vlaams gemiddelde werkbaarheidsindicatoren

Figuur 11 Werkbaarheidsindicatoren vrije beroepen – zelfstandige ondernemers (2010)

Voor de indicatorscores **welbevinden in het werk** en **werk-privé-balans** zijn er in 2010 geen significante verschillen tussen de vrije beroepen en het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers:

- Voor 6,7% van de zelfstandige ondernemers uit de vrije beroepen is de situatie op het vlak van welbevinden problematisch ('motivatieproblemen') en voor 3% is ze acuut problematisch ('ernstige demotivatie').
- Voor 39% van de zelfstandige ondernemers uit de handel is de werk-privé-balans problematisch ('problemen met werk-privé-combinatie') en voor 11,1% is ze acuut problematisch ('acuut werk-privé-conflict').

Voor **psychische vermoeidheid** en **leermogelijkheden** zijn er in 2010 wel significante verschillen met het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers voor de groep 'problematisch'. Voor psychische vermoeidheid scoort de sector minder gunstig dan het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers. Voor leermogelijkheden geldt het omgekeerde.

- Voor 43,6% van de zelfstandige ondernemers uit de vrije beroepen is de situatie op het vlak van psychische vermoeidheid problematisch ('werkstress'), dit percentage ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer zelfstandige ondernemers, dat 38% bedraagt. Voor 13,9% is de situatie acuut problematisch ('acute werkstress'). Hier is geen significant verschil met het Vlaamse gemiddelde.
- Bij 1% van de zelfstandige ondernemers uit de vrije beroepen is de situatie op het vlak van leermogelijkheden problematisch ('onvoldoende leermogelijkheden'). Dit percentage ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer van 4,8%. Een acuut

problematische situatie ('geen leermogelijkheden') komt voor niet voor bij de zelfstandige ondernemers uit de vrije beroepen.

4.2. De risico-indicatoren vrije beroepen 2010

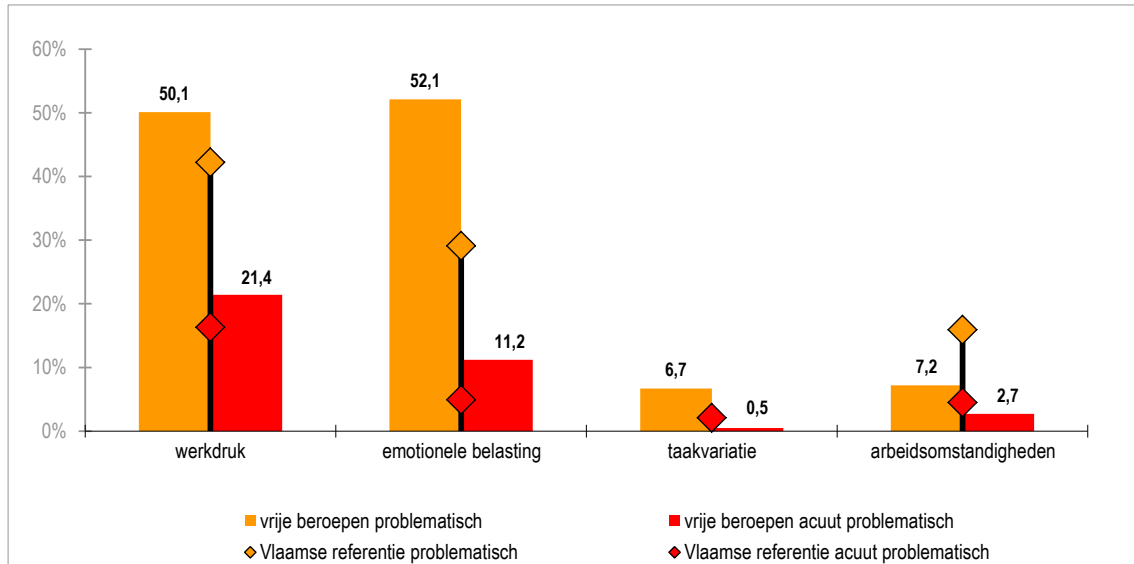
4.3. De cijfers

Tabel 7 Risico-indicatoren vrije beroepen – zelfstandige ondernemers (2010)

				
		niet problematisch	problematisch	acuut problematisch
		%	%	%
WERKDRUK				
	N			
Vrije beroepen	401	49,9	50,1	21,4
Vlaamse referentie	1944	57,8	42,2	16,3
		chi ² = 9,273; p = 0,002		chi ² = 7,545; p = 0,006
EMOTIONELE BELASTING				
	N			
Vrije beroepen	403	47,9	52,1	11,2
Vlaamse referentie	1940	70,9	29,1	4,9
		chi ² = 126,883; p = 0,000		chi ² = 33,354; p = 0,000
TAAKVARIATIE				
	N			
Vrije beroepen	403	93,3	6,7	0,5
Vlaamse referentie	1944	91,6	8,4	2,1
		chi ² = 2,967; p = 0,085		chi ² = 5,278; p = 0,022
ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN				
	N			
Vrije beroepen	443	92,8	7,2	2,7
Vlaamse referentie	2137	84,1	15,9	4,5
		chi ² = 31,199; p = 0,000		chi ² = 4,205; p = 0,040

4.3.1. Verschil vrije beroepen en Vlaams gemiddelde risico-indicatoren 2010

Figuur 12 Risico-indicatoren vrije beroepen – zelfstandige ondernemers (2010)

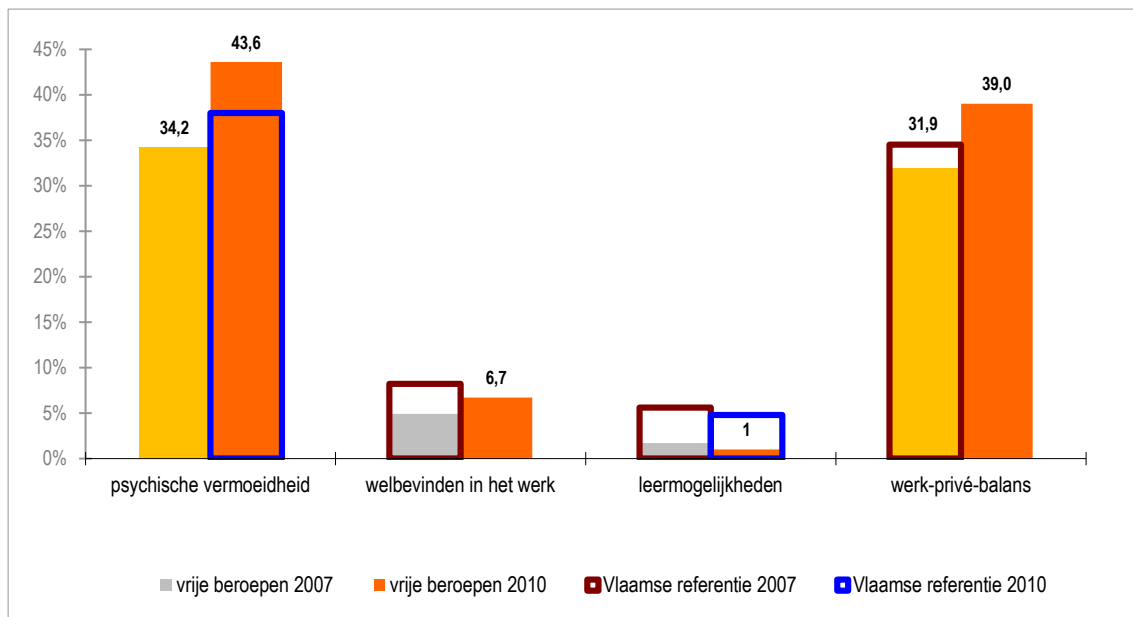
Voor alle risico-indicatoren is er een verschil met het Vlaamse gemiddelde. Voor **werkdruk**, **emotionele belasting** ligt de score voor de sector hoger. Voor **taakvariatie en arbeidsomstandigheden** geldt het omgekeerde.

- Voor 50,1% van de zelfstandige ondernemers uit de vrije beroepen is de situatie op het vlak van de werkdruk problematisch ('hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 42,2%. Voor 21,4% is de situatie bij de vrije beroepen acuut problematisch ('extreem hoge werkdruk'). Dit aandeel ligt hoger dan het Vlaamse referentiecijfer van 16,3%.
- Bij 52,1 % van de zelfstandige ondernemers met een vrij beroep is de situatie op het vlak van emotionele belasting problematisch ('emotioneel belastend werk'). Dit aandeel is beduidend hoger dan het Vlaamse referentiecijfer dat op 29,1% ligt. Het aandeel 'acuut problematisch' ('extreem emotioneel belastend werk') ligt op 11,2%. Deze score is meer dan het dubbele van het Vlaamse referentiecijfer van 4,9%.
- Bij 6,7 % van de zelfstandige ondernemers met een vrij beroep is de situatie op het vlak van taakvariatie problematisch ('routinematig werk'). Dit percentage verschilt niet van het Vlaamse gemiddelde. Het aandeel 'acuut problematisch' ('extreem routinematig werk') bedraagt 0,5% wat beduidend lager is dan het Vlaamse referentiecijfer, dat 2,1% bedraagt.
- Bij 7,2% van de zelfstandige ondernemers met een vrij beroep is de situatie op het vlak van de arbeidsomstandigheden problematisch ('belastende arbeidsomstandigheden'). Dit aandeel ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer, dat op 15,9% ligt. Bij 2,7% van de zelfstandige ondernemers met een vrij beroep is er sprake van een acuut problematische situatie ('extreem belastende arbeidsom-').

standigheden'). Ook dit aandeel ligt lager dan het Vlaamse referentiecijfer met een aandeel van 4,5%.

4.4. Evolutie werkbaarheidsindicatoren vrije beroepen 2004-2010

Figuur 13 Evolutie werkbaarheidsindicatoren-indicatoren vrije beroepen – zelfstandige ondernemers (2007- 2010)

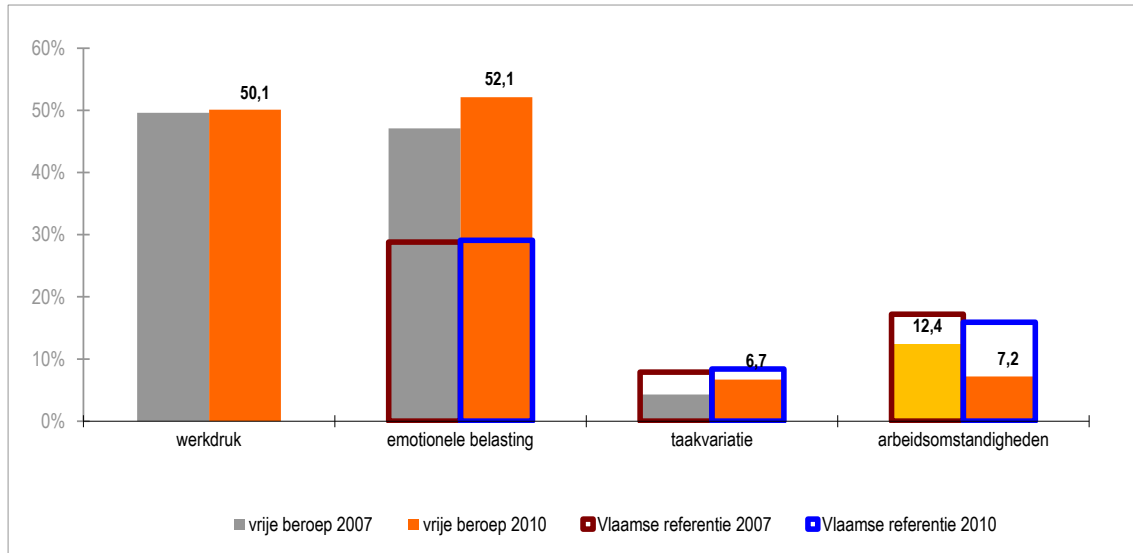
Voor twee van de vier werkbaarheidsindicatoren is er sprake van een significante evolutie in de periode 2007-2010. Het aandeel psychische vermoeidheid problematisch is voor de vrije beroepen gestegen van 34,2% naar 43,6%. Het aandeel werk-privé-balans problematisch steeg van 31,9% naar 39%.

In 2007 was het aandeel problematisch voor welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werkprivébalans lager dan het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers. In 2010 blijft dit enkel zo voor leermogelijkheden. Op het vlak van psychische vermoeidheid scoort de sector minder gunstig dan het Vlaamse gemiddelde.

4.5. Evolutie risico-indicatoren vrije beroepen 2004-2010

Figuur 14 Evolutie risico-indicatoren problematisch vrije beroepen – zelfstandige ondernemers (2007- 2010)

Enkel voor fysieke arbeidsomstandigheden is er sprake van een evolutie in de periode 2007-2010. Het aandeel belastende arbeidsomstandigheden is gedaald van 12,4% naar 7,2%.

In 2004 was er voor emotionele belasting, taakvariatie en belastende arbeidsomstandigheden sprake van een verschil met het Vlaamse gemiddelde voor zelfstandige ondernemers. Het aandeel taakvariatie problematisch en belastende arbeidsomstandigheden ligt voor de sector lager dan voor Vlaanderen. Voor emotionele belasting geldt het omgekeerde. In 2010 blijft dit zo.

Literatuurlijst

Bourdeaud'hui, R., Vanderhaeghe, S. (2010), Methodologische nota, vergelijking van de methodologie van de werkbaarheidsmonitor loontrekkende 2004, loontrekkenden 2010 en zelfstandige ondernemers 2010, SERV/STV, Brussel, 2010

Bourdeaud'hui, R., Vanderhaeghe, S. (2009), Informatiedossier, *Wat maakt werk werkbaar voor zelfstandige ondernemers? Onderzoek naar determinanten van werkbaar werk op basis van de Vlaamse Werkbaarheidsmonitor voor zelfstandige ondernemers 2010*, SERV/STV, Brussel, 2009

Bourdeaud'hui, R., Vanderhaeghe, S. (2011), Informatiedossier, *Wat maakt werk werkbaar 2007-2010? Onderzoek naar determinanten van werkbaar werk op basis van de Vlaamse Werkbaarheidsmonitor 2004-2007-2010 voor zelfstandige ondernemers*, SERV/Stichting Innovatie & Arbeid, Brussel, 2011

Van Ruysseveldt, J., De Witte, H. & Janssens, F. (2002), Welzijn in het werk op de weegschaal. Onderzoek naar mogelijke invullingen van het concept 'werkbaarheidsgraad' en de haalbaarheid van een monitoringsysteem voor Vlaanderen, HIVA: Leuven